

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K-Po2 22/10

Glavni pretres 17.03.2011.

Izveštaj: Nataša Kandić i Slavica Jovanović, punomoćnice oštećenih

Ispitivanje svedoka Milorada Bastaje

U Lovas je prvi put otišao 10.10.1991. godine. Stigao je kasno popodne, kada je selo već bilo zauzeto od strane srpskih oružanih snaga. Po drugi put je u Lovas odlazio sa predsednikom stranke Mirkom Joićem, u pratnji humanitarne delegacije iz Velike Britanije.

Pitanja zamenika tužioca

Tokom 1991. godine bio je potpredsednik političke stranke Srpska narodna obnova (SNO), i bio je zadužen za bezbednost. Stranka je tada bila angažovana na organizaciji i slanju dobrovoljaca iz Srbije za učešće u oružanim sukobima u Hrvatskoj. Organizacija dobrovoljaca vršena je preko mesnih odbora stranke. SNO nikada nije odvodila dobrovoljce, već ih je povezivala i upućivala na ovlašćene osobe koje su ih odvodile i raspoređivale na terenu. Dobrovoljci su se okupljali u klubu u Novoj Pazovi odakle su upućivani na ratom zahvaćeno područje SAO Krajine.

Optuženog Ljubana Devetaka upoznao je u Novoj Pazovi 10.10.1991. godine, kada mu je on predložio da delegaciju iz Velike Britanije odvede u Lovas. Kasnije je saznao da je jedna od grupa dobrovoljaca koja je organizovana u Novoj Pazovi, sa nazivom *Dušan Silni*, otišla u Lovas. SNO je dobrovoljce upućivala i upoznavala sa ljudima na ratom zahvaćenim područjima. Dobrovoljci su se, pre prelaska na teritoriju Hrvatske, javljali Štabu TO u Šidu, gde su dobijali propusnice i naoružanje. Prilikom boravka u Lovasu 10.10.1991. godine, u dvorištu Zemljičaradičke zadruge, gde je optuženi Devetak bio direktor, video je zarobljene civile Hrvate.

Pitanja branilaca optuženih

Preko stranke SNO, na ratište u Hrvatskoj odlazili su uvek isti ljudi. Lica koja su u stranci organizovala odlazak dobrovoljaca nisu znali gde će oni biti upućeni. Od Tovarnika do Lovasa otpratili su ih pripadnici vojske. U Lovasu se zadržao do 18.10.1991. godine. Za komunikaciju između JNA, TO i dobrovoljaca bio je zadužen Borislav Mihajlović. Dobrovoljci su bili obavezni da se uklope u sastav TO SAO Krajine, Baranje i Zapadnog Srema. SNO je imala svoje mesne odbore u Borovu selu i Kninu. Negira da je bio komandant dobrovoljačke jedinice *Dušan Silni*.

Pitanja optuženih

Odlazak dobrovoljaca u Lovas dogovarao je sa optuženim Ljubanom Devetekom.

Pitanja predsednice veća

Organizacija dobrovoljaca u odred *Dušan Silni* je bila propaganda sa ciljem zastrašivanja hrvatskih oružanih snaga. Dobrovoljci SNO su nakon dolaska u Lovas bili stavljeni pod komandu TO SAO Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema. Štab SNO se od 1991. do rasformiranja stranke 1993. godine nalazio u General Ždanovoj ulici u Beogradu.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Na pitanje punomoćnika oštećenih, svjedok je izjavio da je tokom boravka u Lovasu komunicirao sa optuženim Ljubanom Devetakom. Za događaj na minskom polju saznao je par dana nakon što se taj događaj desio.

Ispitivanje svjedoka Mirka Jovića

Svjedok je bio predsjednik političke stranke Srpska narodna obnova (SNO) koja je osnovana 1991. godine. Mlađi simpatizeri stranke bili su organizovani u klub koji je nazivan *Beli orlovi*. Nakon izbijanja ratnih sukoba u Hrvatskoj, taj naziv preuzele su grupe dobrovoljaca koje su u organizaciji te stranke odlazile na ratište. Dobrovoljci koji su u organizaciji te stranke odlazili na ratom zahvaćena područja u Hrvatskoj bili su podređeni vojnoj komandnoj strukturi na tom terenu. Prve dobrovoljce je SNO poslao u maju 1991. godine. U Lovas su dobrovoljci upućeni slučajno, jer su se zatekli u okolini Vukovara. Nije učestvovao u organizaciji ispraćaja i održavanju govora prilikom polaska dobrovoljaca. U Lovas je odlazio više puta. Uglavnom je bio u civilu i možda jednom u uniformi. U Lovasu je postojala organizovana vojna i civilna vlast, milicija i drugo. Optuženi Ljuban Devetak je tada bio šef nekog privrednog preduzeća u tom selu.

Pitanja optuženih

Negira tvrdnje optuženog Nikolaidisa i Kosijera da je, pre polaska četrdesetak dobrovoljaca za Lovas, održao govor tokom kojeg je rekao da će biti upućeni u napad na Lovas i upoznao ih sa optuženim Ljubanom Devetakom. Okolnost da su Lovas zauzele srpske oružane snage saznao je od prolaznika u Tovarniku. U Lovas je otišao nakon toga. Dobrovoljci koje je organizovala SNO nisu imali komandnu strukturu. Dobrovoljci su uniforme dobili od TO Srbije u Šidu. U Tovarniku je razgovarao sa nekim oficijom JNA, ali ne zna da li je to bio Dušan Lončar.

Pitanja predsednice veća

Negira da je Slavka Stupara odredio za komandanta dobrovoljačkog odreda *Dušan Silni*. Komandanta odreda i komandire grupa u odredu mogao je da odredi samo neko od vojnih starešina na terenu, a moguće je i da su se o tome dobrovoljci međusobno dogovorili. Negira izjave svjedoka Ljubodraga Jelića, Borislava Bate Mihajlovića i Slavka Stupara da je svjedok, pre polaska dobrovoljaca u Lovas, održao govor u kome je rekao da se upućuju u čišćenje Lovasa, predstavio im optuženog Ljubana Devetaka i rekao im da će ih on voditi u Hrvatsku.

Pitanja punomoćnika optuženih

SNO je u vezi sa slanjem dobrovoljaca na ratom zahvaćena područja u Hrvatskoj saradivala sa JNA, na taj način što su dobrovoljci na terenu raspoređivani u jedinice JNA. Položaj dobrovoljaca se ni po čemu nije razlikovao od položaja redovnih pripadnika JNA i TO. Na ratom zahvaćena područja u svojstvu dobrovoljaca su odlazili ljudi koji su imali poverenja u SNO. Prilikom dolaska u Lovas video je porušene i spaljene kuće. U selu je bila organizovana i funkcionisala je policija. Za učešće dobrovoljaca u događaju na minskom polju saznao je iz medija, nekoliko dana nakon toga.

KOMENTAR: Optuženi Aleksandar Nikolaidis rekao je da je svjedok organizovao odlazak dobrovoljaca na ratom zahvaćena područja jer je na taj način dolazio do materijalne koristi i predao je fotografiju svjedoka na kojoj se on nalazi sa zastavom na kojoj je bila mrtvačka glava. Slične primedbe na iskaz svjedoka izneli su i optuženi Zoran Kosijer i Petronije Stevanović.

Fond za humanitarno pravo